

INTELLEKTUAALOMANDIGA SEOTUD ÕIGUSRIKKUMISTE 2018. AASTA KOONDARUANNE

Kommenteeritud kokkuvõte

juuni 2018

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

INTELLEKTUAALOMANDIGA SEOTUD ÕIGUSRIKKUMISTE 2018. AASTA KOONDARUANNE

juuni 2018

Kommenteeritud kokkuvõte

Intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste koondaruanne

Käesolevasse aruandesse on koondatud järelused, mis Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO) on teinud alates 2013. aastast intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskuse (edaspidi „vaatluskeskus“) vahendusel teostatud uurimistöös intellektuaalomandiõiguste rikkumise mahu, ulatuse ja majanduslike tagajärgede kohta ELis.

Aruande eesmärk on koondada erinevate uuringute tulemused, mis käsitlevad intellektuaalomandi väärtust, selle üldsusepoolset tajumist, intellektuaalomandiõiguste rikkumise viise ja rikkumise majanduslike tagajärgi, et anda ühtne ülevaade intellektuaalomandiõiguste olukorrast ja nende õiguste rikkumisest ELis. Aruanne sisaldab ka rikkumise vastu võitlemiseks võetud meetmete osa. Selline aruanne kavatakse avaldada igal aastal.

EUIPO leidis koostöös Euroopa Patendiametiga (EPO) tehtud uuringus, et intellektuaalomandiõigusmahukate tööstusharude kogupanus ELi majandusse on umbes 42% SKPst (5,7 triljonit eurot) ja tööhõivesse 28% (lisaks veel 10% kaudne mõju tööhõivele intellektuaalomandiõigusi vähe kasutavates sektorites). Need sektorid annavad ka umbes 96 miljardi euro suuruse kaubandusülejäagi kaubavahetuses muu maailmaga ja neis makstakse töötajatele 46% suuremat töötasu kui muudes sektorites.

Intellektuaalomandiõiguste suure väärtuse tõttu on nende õiguste rikkumine tulutoov kuritegevus, mis põhjustab õiguste omanikele ja majandusele üldiselt märkimisväärset kulu.

EUIPO ja OECD 2016. aasta uuringu kohaselt oli hinnanguline intellektuaalomandiõiguste rikkumine rahvusvahelises kaubanduses 2013. aastal kuni 5% ELi impordist ehk 85 miljardit eurot aastas.

EUIPO on mitmes sektoripõhises uuringus hinnanud võltsimise tagajärjel kaotatud müügimahtu 13 sektoris (otse analüüsitud tööstusharud ja seotud tarneahelad). Kogukahjum ületas 100 miljardit eurot aastas.

Suur väärtus, leebed karistused ja kõrge investeringutasuvus ajendavad kuritegelikke rühmitusi võltsimisega tegelema. Selliste rühmituste tegutsemisviisid muutuvad üha keerukamaks, sest tehnoloogia ja jaotuskanalid arenevad koos võltsitava tootevaliku laienemisega.

Võltsijad kasutavad ärimudelites oma toodete turustamiseks ja ebaseadusliku digitaalsisu levitamise ja tarbimise edendamiseks märkimisväärses ulatuses interneti. Veebilehed, kus müüakse võltskaupu, lõikavad kasu täiendavalt reklaamituludelt, mida genereerivad „kõrge riskiga“ pakkumised (täiskasvanutele suunatud, mängu- ja pahavara tooted) kui ka – paradoksaalselt – õiguspärased kaubamärgid, mis kannatavad selliste veebilehtede pakkumiste tõttu kahekordselt (kaubamärgi kahjustamine ja majutava veebilehe usaldusväärsuse tagamine).

Võltsitud kaupade pakkumise ja piraatsisu analüüsimise kõrval on EUIPO uurinud ka nõudlust, täpsemalt ELi kodanike suhtumist intellektuaalomandiõigustesse ja nende valmidust ebaseaduslikuks tarbimiseks. Tarbijaid ajendavad võltsitud kaupu ostma muu hulgas madalamad hinnad, kerge kättesaadavus ja selliste ostudega seotud vähene sotsiaalne hukkamõist.

EUIPO võtab ja toetab sellistele suundumustele reageerimiseks koos avaliku ja erasektori partneritega mitmeid meetmeid antud probleemide lahendamiseks. Meetmete seas on teabe pakkumine õiguste omanikele rikkumiste iseloomu muutumise kohta, koostöö Europoliga ulatuslikumaks reageerimiseks intellektuaalomandiga seotud kuritegevusele, mis hõlmab ka Europoli intellektuaalomandiga seotud kuritegevuse vastase eriuksuse rahastamist, Euroopa Komisjoni (kaubanduse peadirektoraadi) jõupingutuste toetamist võltsitud kaupade tarnimise probleemi lahendamiseks kolmandates riikides ning kodanike teavitamist kättesaadavatest seadusliku digitaalsisu pakkumistest ja võltsitud kaupade ostmise või ebaseadusliku sisu kasutamise majanduslikust mõjust.

Aruande põhiosades käsitletakse järgmisi teemasid:

Majanduslik panus ja intellektuaalomandi väärtus

See osa sisaldab intellektuaalomandi panust käsitleva 2016. aasta uuringu kokkuvõtet, mille kohaselt 42% ELi SKPst ja 28% tööhõivest luuakse intellektuaalomandiõigusmahukates sektorites. Samuti esitatakse seal 2015. aasta ettevõtete tasandi uuringu kokkuvõte, mis näitas, et ettevõtetel, kes on vähemalt ühe kaubamärgi, disainilahenduse või patendi omanikud, on paremad majandustulemused kui neil, kes ei oma ühtegi intellektuaalomandiõigust; see seos on eriti selge VKEde puhul. Selles osas käsitletakse ka 2016. aasta VKEde tulemustabelit, mille koostamiseks küsitleti üle 9000 ELi VKE, et uurida intellektuaalomandiõiguste kasutamist või kasutamata jätmise põhjust.

Miks ja kuidas intellektuaalomandiõigusi rikutakse?

Selles osas uuritakse õigusi rikkuvate kaupade turu pakkumise ja nõudluse poolt. Pakkumisega seoses käsitletakse võltsitud kaupade tarbijani viimise meetodeid, tuginedes erinevatele allikatele ja aruannetele nagu näiteks EUIPO-Europoli 2017. aasta olukorra ühisaruanne. Eraldi punktides vaadeldakse ärimudeleid, mida rikkujad veebis kasutavad, eriti reklaami rikkumises kahtlustatavatel veebilehtedel ja domeeninimede süsteemi väärkasutust tarbija suunamiseks võltskaupu müüvatesse e-poodidesse.

Viimases punktis vaadeldakse nõudlust: mis ajendab tarbijaid intellektuaalomandiõigusi rikkuma. See toetub 2017. aasta intellektuaalomandi tajumise uuringule ja 2016. aasta noorte tulemustabelile, mis näitavad, et kodanikke ajendavad rikkumisele muu hulgas võltsitud kaupade madalam hind ja ebaseadusliku sisu suurem tajutus kättesaadavus veebis võrreldes seaduslike pakkumistega.

Intellektuaalomandiõiguste rikkumise majanduslikud tagajärjed

Selles osas käsitletakse rikkumise majanduslikku mõju nii era- kui ka avalikule sektorile. See põhineb EUIPO-OECD võltsitud kaubaga kauplemise ühisuuringul ja alates 2015. aastast avaldatud sektoripõhistel uuringutel, mis annavad hinnangu võltsitud kaupadest tulenevatele majanduslikele kuludele ELis. Käsitletakse mõju erasektori müügile ja tööhõivele ning sellest tulenevat mõju riigi rahandusele. Koos annavad need kaks uuringukogumit põhjaliku ülevaate võltsitud kaupade kaubavahetusest maailmas (erilise rõhuasetusega võltsingute impordil ELi, mis moodustab umbes 5% kogu ELi impordist), enim mõjutatud sektoritest, võltsitud kaupade päritolust ja mõjust Euroopa majandusele.

Viimases punktis vaadeldakse erasektori intellektuaalomandiõiguste rikkumise vastase võitluse kulusid 2017. aastal umbes 1300 ettevõtja seas 14 liikmesriigis korraldatud küsitluse põhjal. Küsitlus näitas, et rikkumisega võitlemise kulud on väiksematele ettevõtetele eriti koormavad.

INTELLEKTUAALOMANDIGA
SEOTUD ÕIGUSRIKKUMISTE
2018. AASTA KOONDARUANNE

KOMMENTEERITUD
KOKKUVÕTE

juuni 2018